

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра кримінально-правових дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан юридичного факультету
Віталій СЕРЬОГІН

31 " серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРИМІНОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 08 Право
(шифр і назва)
спеціальність 081 Право
(шифр і назва)
освітня програма Право
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)
факультет юридичний

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

“31” серпня 2026 року, протокол №1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Шевченко Нателла Станіславівна, старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, к.ю.н.

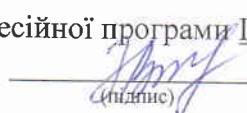
Програму схвалено на засіданні кафедри
кафедри кримінально-правових дисциплін

Протокол від “28” серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін

 Олександр ЖИТНИЙ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Право
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми Право
 Наталія ГРИШИНА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від “31” серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії_ юридичного факультету

 Ганна ЗУБЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Кримінологія» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти) спеціальності підготовки 081 Право освітньої програми Право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про злочинність як соціально-правове явище, її показники вимірювання, детермінанти, особу злочинця, а також основні напрями та засоби запобігання злочинності.

Вивчення дисципліни спрямоване на розвиток здатності критично аналізувати стан, структуру, динаміку та тенденції злочинності, застосовувати основні положення кримінологічних теорій для пояснення злочинної поведінки, виявляти й оцінювати криміногенні чинники, а також визначати та обґрунтовувати заходи запобігання злочинності й окремим видам кримінальних правопорушень.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: засвоєння понятійно-категоріального апарату кримінології, її предмета, системи та основних напрямів розвитку; формування системного розуміння злочинності, її показників вимірювання та сучасних тенденцій; засвоєння основних положень кримінологічної детермінації, причин та умов злочинності, закономірностей формування злочинної поведінки; формування знань про кримінологічну характеристику особи злочинця та основні підходи до її типології; розвиток здатності аналізувати кримінологічну інформацію, виявляти та оцінювати криміногенні чинники, встановлювати взаємозв'язки між соціальними процесами та проявами злочинності; засвоєння теоретичних і практичних засад запобігання злочинності, його рівнів, суб'єктів, форм і методів; набуття умінь аналізувати кримінологічні особливості окремих видів кримінальних правопорушень та визначати й обґрунтовувати відповідні заходи їх запобігання.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
32 год.	8 год.

Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Самостійна робота	
42 год.	78 год.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-3	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-7	Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-8	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-15	Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

1.7. Заплановані результати навчання

Матриця відповідності компетентностей та програмних результатів навчання (ПРН)

Компетентність	ПРН	Знати	Вміти	Володіти навичками
ЗК-1	6, 19	основні категорії кримінології, підходи до аналізу злочинності, її показників, детермінант і закономірностей	аналізувати та узагальнювати кримінологічну інформацію, встановлювати взаємозв'язки між кримінологічними явищами і процесами, формулювати обґрунтовані висновки	критичного і системного аналізу кримінологічних явищ та узагальнення кримінологічної інформації
ЗК-2	6, 13, 19	прикладне значення кримінологічних знань, основи детермінації злочинності, механізму індивідуальної злочинної поведінки та системи запобігання злочинності	застосовувати кримінологічні знання для аналізу конкретних ситуацій, визначати криміногенні чинники та обґрунтовувати заходи запобігання	практичного застосування кримінологічних знань під час оцінювання криміногенних ситуацій і визначення напрямів запобіжного впливу
ЗК-3	13, 19	предмет, систему та основні категорії кримінології, положення про злочинність, її детермінацію, особу злочинця, віктимологію, кримінологічні дослідження та запобігання злочинності	пояснювати сутність кримінологічних явищ і процесів та визначати значення кримінологічних знань для професійної правничої діяльності	використання понятійно-категоріального апарату кримінології у професійному аналізі
СК-3	6, 19	основні підходи до кримінологічного вивчення особи злочинця та жертви кримінального правопорушення, співвідношення соціальних і біологічних чинників поведінки, поняття віктимності та віктимізації	критично аналізувати кримінологічні характеристики особи злочинця та потерпілого, уникаючи необґрунтованої стигматизації, дискримінаційних оцінок і звинувачення жертви	людиноцентричного та етично коректного аналізу кримінологічних проблем
СК-7	13, 19	співвідношення кримінологічних і	співвідносити кримінологічні явища з	застосування правових норм і

Компетентність	ПРН	Знати	Вміти	Володіти навичками
		кримінально-правових категорій, а також нормативно-правові засади запобігання злочинності	відповідними правовими нормами й інститутами та враховувати їх під час аналізу окремих видів злочинності	категорій у кримінологічному аналізі та обґрунтуванні запобіжних заходів
СК-8	4, 8, 13, 19	основні правові принципи і доктрини, а також базові європейські та міжнародно-правові підходи, що мають значення для аналізу злочинності та організації протидії їй	враховувати правові принципи і доктрини, релевантні положення європейського та міжнародного права під час аналізу кримінологічних проблем і заходів протидії злочинності	правового, доктринального та порівняльного аналізу кримінологічних проблем з урахуванням національного й міжнародного контексту
СК-12	6, 13, 19	основні підходи до виявлення й аналізу кримінологічно значущих правових проблем та вимоги до обґрунтування правової позиції	аналізувати кримінологічні та пов'язані з ними правові проблеми, оцінювати аргументи та формулювати обґрунтовану позицію	аргументованого формування правової позиції з урахуванням кримінологічних даних
СК-13	6, 19	закономірності злочинності, її показники вимірювання, детермінанти та взаємозв'язки із соціальними, економічними, політичними, психологічними і правовими процесами	здійснювати критичний і системний аналіз злочинності та окремих її видів, встановлювати й оцінювати взаємозв'язки між криміногенними чинниками та проявами злочинної поведінки	системного і критичного аналізу злочинності як складного соціально-правового явища
СК-14	6, 13	кримінологічні та віктимологічні чинники, що мають значення для оцінювання конкретної ситуації та визначення можливих напрямів запобіжного впливу	використовувати кримінологічну та віктимологічну інформацію при формулюванні обґрунтованих рекомендацій щодо запобігання кримінальним правопорушенням і повторній віктимізації	формулювання рекомендацій з урахуванням кримінологічних і віктимологічних чинників
СК-15	13	значення кримінологічної інформації,	використовувати кримінологічні дані та результати їх аналізу при	аналітичного обґрунтування правозастосовних

Компетентність	ПРН	Знати	Вміти	Володіти навичками
		результатів кримінологічного аналізу та планування для обґрунтування правозастосовних рішень	обґрунтуванні проєктів правозастосовних рішень	рішень з урахуванням кримінологічно значущої інформації
СК-16	6, 13, 19	основні види нормативно-правових, статистичних, програмних, стратегічних та аналітичних документів, що використовуються у кримінологічній діяльності	аналізувати зміст документів і кримінологічних матеріалів, оцінювати їх значення та формулювати на їх основі обґрунтовані висновки	логічного, критичного та системного опрацювання документів і кримінологічної інформації

Узагальнені результати навчання дисципліни

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен продемонструвати:

- знання теоретичних і методологічних засад кримінології, основних характеристик і закономірностей злочинності, її показників вимірювання, детермінант, особливостей особи злочинця та механізму індивідуальної злочинної поведінки, засад кримінологічної віктимології, методики кримінологічних досліджень, а також основних напрямів, форм і методів запобігання злочинності;

- уміння аналізувати та узагальнювати кримінологічну інформацію, визначати й оцінювати криміногенні та віктимологічні чинники, встановлювати взаємозв'язки між злочинністю та соціальними, економічними, психологічними і правовими процесами, здійснювати кримінологічний аналіз окремих видів злочинності, оцінювати аргументи та обґрунтовувати відповідні заходи запобігання;

- навички критичного і системного аналізу кримінологічних явищ та процесів, опрацювання нормативно-правової, статистичної й аналітичної інформації, формулювання обґрунтованих висновків, застосування кримінологічних знань у практичних ситуаціях та визначення доцільних напрямів запобіжного впливу.

1.8. Пререквізити: Теорія права та держави, Судові та правоохоронні органи України, Кримінальне право (загальна частина).

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА КРИМІНОЛОГІЇ

Тема 1

Поняття, предмет і система кримінології

Поняття кримінології. Предмет кримінології. Система кримінології: Загальна частина та Особлива частина. Місце кримінології серед інших наук. Співвідношення кримінології з іншими науками.

Методологічні основи української кримінології. Соціологічний, біопсихологічний і юридичний підходи до дослідження кримінологічних проблем.

Місце кримінології в системі наук, її співвідношення з правовими і суспільними галузями знань. Міждисциплінарний, загальнотеоретичний, комплексний характер кримінології.

Теоретичне і практичне значення кримінології, використання кримінологічних знань в практичній діяльності юриста. Кримінологія як навчальна дисципліна у вищих навчальних закладах України.

Тема 2

Історичні етапи розвитку кримінології

Витоки кримінології. Середньовічна практика впливу на злочинність. Класична школа кримінального права: наукові шукання Беккарія; ідеї Говарда про гуманізацію покарання; принципи законодавства за Бентамом; впровадження Фейєрбахом ідей класичної школи у практиці кодифікації.

Перші статистичні дослідження злочинності (А.Геррі, А.Кетле). Антропологічний підхід до вивчення злочинця. Кримінальна соціологія. Позитивний напрям науки про злочинність. Злочинність як виродження соціального організму. Соціальна дезорганізація (Е. Дюркгейм).

Концепції розумової недостатності злочинців. Концепції конституційної схильності до злочину. Пошуки гену злочинності. Клінічна кримінологія. Психоаналітичні концепції причин злочинності. Соціобіологічна теорія деструктивності, теорія стигми, теорія диференціальної асоціації та інші соціологічні підходи.

Радикальна кримінологія.

Розвиток сучасної кримінологічної думки в Україні.

Тема 3

Злочинність та її показники

Уявлення про злочинність як про один із видів поведінки, що відхиляється від норми. Поняття злочинності, її кримінологічні ознаки. Співвідношення злочинності і злочину.

Показники злочинності: загальна характеристика. Кількісні та якісні, абсолютні та відносні показники злочинності. Рівень злочинності, рівень судимості, соціальні наслідки («ціна») злочинності, коефіцієнти. Структура, характер, географія злочинності.

Динаміка злочинності. Обставини, що впливають на зміну параметрів злочинності. Показники динаміки злочинності: абсолютний приріст, темп зростання та темп приросту. Базисний і ланцюговий способи розрахунку.

Латентна злочинність. Види латентності злочинів. Диференціація злочинів у залежності від ступеня їх латентності. Засоби виявлення латентних злочинів і їх використання в практиці правоохоронних органів.

Стан, основні тенденції і особливості сучасної злочинності в Україні. Порівняльна характеристика злочинності в Україні та інших державах.

Тема 4

Детермінація злочинності

Загальне поняття кримінальної детермінації. Види зв'язків між явищами. Зміст, механізм і характер казуального зв'язку в соціальному середовищі. Поняття причин і умов, їх співвідношення. Причинність у кримінології і кримінальному праві. Причинно-наслідкові комплекси і кримінологічні фактори злочинності. Зворотний зв'язок між злочинністю і факторами, що її породжують.

Класифікація детермінант злочинності за рівнем: фактори загального порядку, видові (групові) та індивідуальні. Класифікація детермінант злочинності за природою виникнення: об'єктивні та суб'єктивні. Класифікація детермінант злочинності за змістом: економічні, політичні, соціальні, правові та правозастосовчі, організаційно-управлінські.

Криміногенні фактори сучасної злочинності в Україні.

Тема 5

Кримінологічне вчення про особу злочинця

Уявлення про особу злочинця як про окремий соціальний тип особи та інші підходи до розгляду проблеми особи злочинця. Поняття особи злочинця, її основної ознаки. Обсяг, рівні, межі та способи вивчення особи злочинця в кримінології. Співвідношення поняття особи злочинця з суміжними юридичними поняттями (суб'єкт злочину та ін.). Теоретична доцільність і практична значимість поняття особи злочинця.

Структура особи злочинця, її види. Дискусія про співвідношення соціального і біологічного в особі злочинця.

Найбільш важливі риси кримінологічної характеристики особи злочинця. Соціально-демографічна і правова характеристика злочинців. Соціальні ролі, статуси, морально-психологічні особливості злочинців.

Типологія особи злочинця і класифікація злочинців.

Засоби отримання інформації про особу злочинця і її використання у практичній діяльності по запобіганню злочинності.

Тема 6

Детермінація окремого злочину

Зміст причин і умов індивідуальної злочинної поведінки, їх співвідношення з

детермінантами злочинності. Поняття та елементи механізму індивідуальної злочинної поведінки. Діяльність з виявлення механізму конкретного злочину.

Обставини, що впливають на формування негативної спрямованості особи. Форми процесу засвоєння інформації, що має значення в становленні антигромадської орієнтації особи. Джерела соціальної інформації, що визначають моральне формування злочинця: суспільство в цілому, малі соціальні групи (сім'я, побутове оточення, навчально-виробничі колективи, неформальні об'єднання антигромадської спрямованості, референтна група і окрема особа), власне «я» людини. Роль біологічних факторів і природного середовища в генезисі індивідуальної злочинної поведінки.

Поняття конкретної життєвої ситуації, її роль в індивідуальній злочинній поведінці: Класифікація конкретних життєвих ситуацій за джерелами створення, змістом і іншими основами. Типові обставини, що сприяють вчиненню злочинів, маючи найбільшу питому вагу в структурі злочинності. Приводи до вчинення злочинів.

Кримінальна мотивація поведінки людини. Роль потреб, інтересів, ціннісної орієнтації, стереотипів поведінки, почуттів та емоцій, вольових і інтелектуальних якостей людини в процесі формування мотиву злочинної поведінки. Типи злочинної поведінки (вольова, імпульсивна, звична, необережна). Особливості розвитку мотивації при різноманітних типах злочинної поведінки.

Тема 7

Кримінологічна віктимологія

Кримінологічна віктимологія – вчення про жертву злочину. Об'єкт та предмет кримінологічної віктимології. Методи, які застосовуються для вивчення особи жертви злочину. Поняття жертви злочину та їх класифікація. Співвідношення понять «жертва» та «потерпілий». Роль потерпілого в утворенні криміногенної ситуації. Види віктимної поведінки потерпілого. Віктимність та віктимізація. «Вина» жертви злочину. Детермінація віктимної поведінки. Значимість віктимологічних знань для запобіжної діяльності. Віктимологічна профілактика.

Тема 8

Методика кримінологічних досліджень

Співвідношення методології і методики кримінології. Загальні і спеціальні методи кримінологічних досліджень. Класифікація спеціальних методів дослідження.

Використання статистичних методів у кримінології. Статистичне спостереження, зведення і групування. Їх види. Суцільне і вибіркове спостереження. Умови представництва (репрезентативності) вибірки.

Конкретно-соціологічні методи збирання інформації. Опитування. Кримінологічне спостереження. Експеримент. Вивчення документів. Експертні оцінки.

Використання в кримінології психологічних методів дослідження, їх види. Самоспостереження. Тестування. Соціометрія.

Прийоми узагальнення і аналізу інформації, формулювання висновків. Метод контрольної групи.

Вимоги до організації кримінологічних досліджень. Етапи і програма дослідження.

Тема 9**Запобігання злочинності. Прогнозування та планування запобіжної діяльності**

Система заходів впливу на злочинність. Визначення та співвідношення понять „попередження”, „профілактика”, „запобігання”, „припинення” злочинів. Рівні запобігання злочинності. Форми спеціально-кримінологічного попередження злочинів. Нормативно-правове забезпечення запобіжної діяльності.

Об'єкти спеціально-кримінологічного попередження. Суб'єкти запобігання злочинам, їх види. Класифікація заходів запобіжного впливу, основні вимоги до них. Види профілактики злочинів. Поняття координації запобіжної діяльності. Її види, засоби забезпечення, суб'єкти.

Поняття, цілі, завдання кримінологічного прогнозування. Види кримінологічних прогнозів (довгостроковий, середньостроковий, поточний, цільовий). Методи кримінологічного прогнозування.

Поняття кримінологічного планування заходів протидії злочинності. Цілі, завдання, види та методи кримінологічного планування. Структура кримінологічного плану. Комплексне планування запобігання злочинності.

Розділ 2. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА КРИМІНОЛОГІЇ**Тема 10****Кримінологічна характеристика насильницької злочинності та запобігання їй**

Поняття насильницької злочинності. Сукупність та класифікація злочинів, що вчиняються із застосуванням насильства. Місце насильницької злочинності у структурі сучасної злочинності на території України, її структура та динаміка. Латентність насильницьких злочинів та їх причини.

Кримінологічна характеристика окремих видів насильницьких злочинів (вбивств, умисних тілесних ушкоджень, зґвалтувань, хуліганства, торгівлі людьми).

Класифікація агресивних злочинів. Особливості детермінації насильницьких злочинів. Класифікація насильницьких злочинців. Мотивація скоєння насильницьких злочинів.

Основні напрямки та суб'єкти запобігання насильницьким злочинам.

Тема 11**Кримінологічна характеристика загальнокримінальної корисливої злочинності та запобігання їй**

Поняття загальнокримінальної корисливої злочинності, види злочинів, що входять до її складу. Детермінація корисливої злочинності на загальносоціальному та індивідуальному рівнях.

Кримінологічна характеристика окремих видів злочинів, їх кількісні показники (крадіжок, шахрайств, грабежів, розбоїв, вимагань тощо). Кримінальна техніка реалізації злочинів.

Особа корисливого злочинця. Особливості вольової та інтелектуально-емоційної сфери злочинців. Механізм поєднання корисливих мотивів з насильницьким способом їх реалізації.

Основні напрямки та суб'єкти запобігання загальнокримінальним корисливим злочинам.

Тема 12

Кримінологічна характеристика економічної злочинності та запобігання їй

Поняття економічної злочинності і суміжні поняття. Система економічних злочинів і їх класифікація.

Кримінологічна характеристика економічної злочинності. Рівень, структура та динаміка злочинів, що вчинюються у сфері економіки. Специфіка економічної злочинності. Поняття злочинної технології збагачення. Види технологій злочинного збагачення, характерні для організованих злочинних угруповань економічної спрямованості. Можливості власника при досягненні злочинної мети незаконного збагачення

Кримінологічна характеристика осіб, що вчинили економічні злочини.

Кримінологічна детермінація економічної злочинності.

Головні напрямки запобігання економічній злочинності.

Тема 13

Кримінологічна характеристика професійної та організованої злочинності та запобігання їм

Поняття професійної та організованої злочинності та її співвідношення з іншими видами кримінальної активності. Кримінально-правове визначення понять “професійна злочинність”, “організована злочинність”.

Термін “професійний злочинець”. Види злочинних спеціалізацій. Історичний розвиток злочинних спеціалізацій та кримінальних угруповань. Структура та специфіка функціонування злочинних груп у сучасних умовах, їх види. Класифікація злочинних організованих груп. Утворення тимчасових угруповань професіоналів-злочинців. Техніка вчинення основних видів злочинів. Зв'язок організованої злочинності з “тіньовою” та легальною економікою.

Кримінологічна характеристика професійної та організованої злочинності. Кількісно-якісна оцінка її показників. Питання реального виміру статистичних показників професійної та організованої злочинності. Схема дослідження щодо складання приблизної оцінки цього виду злочинності. Проблема латентності.

Кримінологічна характеристика особи професійного злочинця. Роль молоді та жінок у професійних злочинах. Морально-психологічні якості професійних злочинців. Кримінальна субкультура та кримінальні традиції.

Принципи внутрішньої організації та напрямки діяльності організованих злочинних угруповань. Психологічний розподіл ролей та внутрішня ієрархія у злочинних групах. Типи лідерів злочинних формувань. Загальні правила кримінальної поведінки організованих груп.

Основні напрямки, суб'єкти та особливості запобігання професійної та організованої злочинності.

Тема 14

Кримінологічна характеристика рецидивної злочинності та запобігання їй

Кримінологічне визначення терміну “рецидивна злочинність”. Види рецидивної злочинності. Кількісно-якісні показники рецидивних злочинів. Кратність та інтенсивність рецидиву, ступінь його громадської небезпеки. Співвідношення загального та спеціального рецидиву. Динаміка кримінальної активності рецидивістів.

Детермінанти рецидивної злочинності. Вплив причин та умов вчинення першого злочину на наступну злочинну діяльність. Зв'язок рецидивної злочинності з професійною та організованою злочинністю.

Особа рецидивіста, її кримінологічна характеристика. Послідовнокриміногенні та ситуативно-криміногенні категорії рецидивістів. Кримінологічні типи рецидивістів.

Основні напрямки, суб'єкти та особливості запобігання рецидивній злочинності.

Тема 15

Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх та запобігання їй

Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх: кількісні та якісні показники. Причини латентності правопорушень серед неповнолітніх.

Особа неповнолітнього злочинця. Соціальний статус та культурно-освітній рівень правопорушників. Проблема впливу психічних аномалій та акцентуацій характеру на протиправну поведінку неповнолітніх. Детермінація злочинності неповнолітніх, її специфічні причини та умови.

Організація і здійснення індивідуально-профілактичної роботи з дітьми, що перебувають на обліках в правоохоронних органах. Урахування індивідуальних особливостей дітей в процесі індивідуально-профілактичної роботи. Суб'єкти запобіжної діяльності злочинності неповнолітніх.

Тема 16

Кримінологічна характеристика корупційної злочинності та запобігання їй

Кримінологічне поняття корупції. Корупція як одна з основних проблем існування сучасної української держави. Сфери функціонування держави та суспільства, які найбільш уражені корупцією. Види корупційних злочинів. Причини та умови корупційних злочинів. Види шкоди, що заподіюється корупційними злочинами.

Класифікація та типологія злочинців-корупціонерів.

Заходи запобігання корупційним злочинам. Ефективність законодавства в сфері протидії корупції.

Суб'єкти запобіжної діяльності корупції. Основні заходи загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання корупції в Україні. Міжнародне співробітництво в цій сфері.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Загальна частина кримінології												
Тема 1. Поняття, предмет і система кримінології	6	2	2			2	7	2				5
Тема 2. Історичні етапи розвитку кримінології	4	2				2	5					5
Тема 3. Злочинність та її показники	6	2	2			2	9	2	2			5
Тема 4. Детермінація злочинності	6	2	2			2	7	2				5
Тема 5. Кримінологічне вчення про особу злочинця	8	2	2			4	9	2	2			5
Тема 6. Детермінація окремого злочину	6	2	2			2	5					5
Тема 7. Кримінологічна віктимологія	6	2				4	5					5
Тема 8. Методика кримінологічних досліджень	6	2	2			2	5					5
Тема 9. Запобігання злочинності. Прогнозування та планування запобіжної діяльності	6	2				4	5					5
Разом за розділом 1	54	18	12			24	57	8	4			45

Розділ 2. Особлива частина кримінології												
Тема 10. Кримінологічна характеристика насильницької злочинності та запобігання їй	5	2	2			1	5					5
Тема 11. Кримінологічна характеристика загальнокриміналь ної корисливої злочинності та запобігання їй	5	2				3	5					5
Тема 12. Кримінологічна характеристика економічної злочинності та запобігання їй	5	2				3	5					5
Тема 13. Кримінологічна характеристика професійної та організованої злочинності та запобігання їм	6	2	2			2	5					5
Тема 14. Кримінологічна характеристика рецидивної злочинності та запобігання їй	5	2				3	4					4
Тема 15. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх та запобігання їй	5	2				3	4					4
Тема 16. Кримінологічна характеристика корупційної злочинності та запобігання їй	5	2				3	5					5
Разом за розділом 2	36	14	4			18	33					33
Усього годин	90	32	16			42	90	8	4			78

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Денне / Заочне
1	Поняття, предмет і система кримінології. Історичні етапи розвитку кримінології	2 / 0
2	Злочинність та її показники	2 / 2
3	Детермінація злочинності	2 / 0
4	Кримінологічне вчення про особу злочинця	2 / 2
5	Детермінація окремого злочину	2 / 0
6	Методика кримінологічних досліджень.	2 / 0
7	Кримінологічна характеристика насильницької злочинності та запобігання їй	2 / 0
8	Кримінологічна характеристика професійної та організованої злочинності та запобігання їм	2 / 0
	Разом	16 / 4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин Денне / Заочне
1	Поняття, предмет і система кримінології	2 / 5
2	Історичні етапи розвитку кримінології	2 / 5
3	Злочинність та її показники	2 / 5
4	Детермінація злочинності	2 / 5
5	Кримінологічне вчення про особу злочинця	4 / 5
6	Детермінація окремого злочину	2 / 5
7	Кримінологічна віктимологія	4 / 5
8	Методика кримінологічних досліджень	2 / 5
9	Запобігання злочинності. Прогнозування та планування запобіжної діяльності	4 / 5
10	Кримінологічна характеристика насильницької злочинності та запобігання їй	1 / 5
11	Кримінологічна характеристика загальнокримінальної корисливої злочинності та запобігання їй	3 / 5

12	Кримінологічна характеристика економічної злочинності та запобігання їй	3 / 5
13	Кримінологічна характеристика професійної та організованої злочинності та запобігання їм	2 / 5
14	Кримінологічна характеристика рецидивної злочинності та запобігання їй	3 / 4
15	Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх та запобігання їй	3 / 4
16	Кримінологічна характеристика корупційної злочинності та запобігання їй	3 / 5
	Разом	42 / 78

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи навчання

Методи навчання спрямовані на засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних положень кримінології, розвиток аналітичного та критичного мислення, формування навичок роботи з кримінологічною інформацією та застосування отриманих знань у практичних ситуаціях.

Під час викладання та вивчення навчальної дисципліни «Кримінологія» використовуються такі методи навчання:

- словесні (лекція, пояснення, бесіда, розповідь);
- наочні (демонстрація ілюстрацій, презентацій, схем, статистичних матеріалів, графіків);
- практичні (вирішення ситуаційних завдань і кейсів, аналіз кримінологічних ситуацій, статистичних та аналітичних матеріалів).

За рівнем самостійної розумової діяльності застосовуються методи:

- проблемного викладу;
- частково-пошуковий метод;
- дослідницький метод.

Лекція – основний вид навчального заняття, призначений для систематизованого викладення теоретичного матеріалу навчальної дисципліни. Лекції охоплюють основні положення курсу «Кримінологія», розкривають зміст ключових понять, категорій, теорій та закономірностей кримінологічної науки, забезпечують послідовне опанування здобувачами освіти навчального матеріалу. Лекції мають переважно інформаційно-тематичний та проблемний характер і передбачають не лише виклад теоретичних положень, а й аналіз актуальних кримінологічних проблем, статистичних даних, результатів наукових досліджень та практичних прикладів.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, під час якого викладач організовує обговорення попередньо визначених питань і проблем з метою поглиблення, систематизації та закріплення знань здобувачів освіти, а також формування практичних умінь і навичок. На семінарських заняттях здобувачі освіти не лише відтворюють опрацьований матеріал, а й аналізують його, працюють зі статистичними та аналітичними даними, результатами

кримінологічних досліджень, нормативно-правовими актами, розглядають проблемні та ситуаційні завдання, формулюють і обґрунтовують власні висновки.

Під час семінарських занять оцінюються підготовлені виступи та доповіді здобувачів освіти, їх активність у дискусіях, уміння аналізувати кримінологічні явища та процеси, формулювати власну позицію, аргументувати її та реагувати на контраргументи. Значна увага приділяється розвитку критичного й аналітичного мислення, умінню працювати з різними джерелами інформації, оцінювати статистичні дані, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та пропонувати обґрунтовані заходи запобігання злочинності.

Рекомендується такий порядок підготовки до семінарського заняття: ознайомитися з питаннями, передбаченими планом заняття; опрацювати конспект лекції та рекомендації викладача щодо вивчення відповідної теми; опрацювати рекомендовану навчальну і наукову літературу, нормативно-правові акти, статистичні та інші інформаційні матеріали; засвоїти основні поняття і категорії теми; підготувати відповіді на поставлені питання, а за необхідності – доповідь, презентацію або інше завдання; продумати аргументацію власної позиції та можливі контраргументи для участі в дискусії.

Колоквіум – вид навчальної роботи, що передбачає перевірку рівня засвоєння здобувачами освіти знань, сформованості вмінь і навичок з окремої теми, групи тем або розділу навчальної дисципліни. Колоквіум проводиться у формі співбесіди, під час якої викладач з'ясовує рівень розуміння здобувачами освіти основних понять, теоретичних положень та проблемних питань відповідного розділу дисципліни, а також здатність застосовувати набуті знання під час аналізу кримінологічних ситуацій.

Консультація – форма навчального заняття, під час якого здобувач освіти отримує від науково-педагогічного працівника відповіді на конкретні питання, роз'яснення окремих теоретичних положень, рекомендації щодо виконання самостійних завдань, підготовки до семінарських занять і підсумкового контролю. Під час консультацій здобувачі освіти також можуть отримати додаткові роз'яснення щодо навчального матеріалу, який був пропущений або викликав труднощі під час самостійного опрацювання.

Самостійна робота здобувачів освіти є важливою складовою освітнього процесу та основним засобом самостійного засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Вона передбачає опрацювання навчального матеріалу за окремими темами дисципліни, роботу з навчальною і науковою літературою, нормативно-правовими актами, статистичними та аналітичними матеріалами, виконання письмових завдань, підготовку до семінарських занять та здійснення елементів навчально-дослідної роботи.

Самостійна робота забезпечується комплексом навчально-методичних матеріалів з дисципліни, зокрема конспектами лекцій, навчальними та методичними посібниками, рекомендаціями до семінарських занять і самостійної роботи, нормативно-правовими актами, рекомендованою науковою, монографічною та періодичною літературою, статистичними й аналітичними матеріалами.

Навчальний матеріал, передбачений програмою дисципліни для самостійного опрацювання, є складовою загального змісту навчальної дисципліни та підлягає контролю й оцінюванню нарівні з матеріалом, що опрацьовувався під час аудиторних занять.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які забезпечують зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання інформації про рівень засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу та ефективність освітнього процесу.

Контрольні заходи дають змогу визначити відповідність рівня набутих здобувачами знань, умінь і навичок вимогам нормативних документів у сфері вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінювання здобувачами вищої освіти рівня та якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни, окремого розділу або теми. З цією метою в навчальних і методичних матеріалах до відповідних тем та семінарських занять передбачаються питання і завдання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінювання рівня підготовки здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення.

Використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний контроль, поточний контроль протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, підсумковий семестровий та відстрочений контроль.

Вхідний контроль проводиться перед початком вивчення навчальної дисципліни з метою визначення рівня підготовки здобувачів вищої освіти з дисциплін, знання з яких необхідні для її опанування. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають змісту попередньо вивчених дисциплін. Результати контролю можуть аналізуватися на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

Поточний контроль проводиться під час усіх видів аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль з навчальної дисципліни «Кримінологія» здійснюється у формі усного опитування, письмового контролю, колоквиуму, виступів і доповідей здобувачів під час обговорення питань на семінарських заняттях, вирішення практичних і ситуаційних завдань, тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання результатів навчання визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи здобувачів вищої освіти мають своєчасно доводитися до їх відома.

Поточний контроль самостійної роботи здобувача вищої освіти здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань, опрацювання матеріалів самостійної роботи та усної співбесіди з викладачем, у тому числі під час індивідуальних консультацій.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти. Він проводиться у строки, встановлені графіком освітнього процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни.

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Кримінологія» проводиться у формі семестрового екзамену. Здобувач вищої освіти допускається до семестрового контролю за умови виконання всіх видів робіт, передбачених навчальним планом та програмою навчальної дисципліни на відповідний семестр.

Семестровий екзамен є формою підсумкового контролю з навчальної дисципліни, спрямованою на перевірку рівня засвоєння теоретичного матеріалу та сформованості відповідних практичних умінь і навичок.

Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати за результатами складання екзамену з навчальної дисципліни, становить 40 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру за виконання передбачених програмою контрольних заходів, та балів, отриманих під час складання семестрового екзамену.

Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може набрати за результатами вивчення навчальної дисципліни, становить 100 балів.

Питання, які виносяться на складання проміжного та підсумкового контролю

1. Поняття, ознаки кримінології як самостійної науки
2. Предмет кримінологічної науки
3. Місце кримінології в системі правових наук
4. Зв'язок кримінології з правовими та суспільними науками
5. Система кримінологічної науки
6. Функції кримінології
7. Біопсихологічний напрямок в кримінології
8. Соціологічний напрямок в кримінології
9. Методологія і методика кримінологічної науки
10. Загальна характеристика і класифікація методів кримінологічних досліджень.
11. Загальні і спеціальні методи кримінологічних досліджень
12. Статистичні методи збору і аналізу кримінологічної інформації
13. Суцільне та вибіркове кримінологічне дослідження
14. Конкретно-соціологічні методи збору кримінологічної інформації
15. Анкетний метод збору інформації у кримінологічних дослідженнях
16. Інтерв'ю як метод кримінологічних досліджень
17. Кримінологічне спостереження як метод кримінологічних досліджень
18. Вивчення документів як метод одержання кримінологічної інформації
19. Експеримент як метод одержання кримінологічної інформації
20. Експертні оцінки як метод одержання кримінологічної інформації
21. Узагальнення та аналіз кримінологічної інформації
22. Психологічні методи збору кримінологічної інформації
23. Етапи кримінологічного дослідження
24. Злочинність: поняття, ознаки
25. Кількісні показники злочинності
26. Якісні показники злочинності
27. Коефіцієнти злочинності, порядок визначення і значення
28. Структура злочинності
29. Ціна та географія злочинності
30. Динаміка злочинності
31. Поняття латентної злочинності і її види
32. Негативні наслідки латентної злочинності та засоби її виявлення
33. Загальна характеристика сучасної злочинності в Україні (основні риси та тенденції)
34. Кримінологічна класифікація детермінант злочинності
35. Поняття причин окремого злочину

36. Обставини несприятливого морального формування особи як джерело індивідуальної злочинної поведінки
37. Конкретна життєва ситуація та її місце в механізмі конкретного злочину. Види ситуацій
38. Мотивація злочинної діяльності
39. Мотивація імпульсивних та звичних злочинів
40. Поняття особи злочинця та співвідношення з суміжними поняттями
41. Структура особи злочинця
42. Співвідношення соціального і біологічного в структурі особи злочинця
43. Типологія злочинців
44. Жертва злочину та її значення в механізмі вчинення злочину
45. Види віктимної поведінки
46. Віктимність та віктимізація як кримінологічні категорії
47. Прогнозування злочинності: поняття, способи, значення
48. Прогнозування окремого злочину: поняття, способи, значення
49. Поняття та цілі запобігання злочинності
50. Класифікація заходів запобігання злочинності
51. Загальносоціальне запобігання злочинності, поняття та характеристика заходів
52. Спеціально-кримінологічне запобігання злочинності, поняття та загальна характеристика
53. Кримінологічна профілактика злочинів, її структура, характеристика заходів
54. Суб'єкти запобігання злочинності: поняття та загальна характеристика
55. Спеціалізовані суб'єкти запобігання злочинності
56. Неспеціалізовані суб'єкти запобігання злочинності
57. Об'єкти запобігання злочинності
58. Принципи організації запобіжної діяльності
59. Принципи планування запобіжної діяльності
60. Види кримінологічного планування
61. Кримінологічна класифікація насильницьких злочинів
62. Причини та умови насильницької злочинності
63. Особа насильницького злочинця
64. Спеціально-кримінологічне запобігання насильницької злочинності
65. Кримінологічна класифікація загальнокримінальних корисливих злочинів
66. Причини та умови загальнокримінальної корисливої злочинності
67. Особа загальнокримінального корисливого злочинця
68. Спеціально-кримінологічне запобігання загальнокримінальних корисливих злочинів
69. Поняття та ознаки професійної злочинності
70. Види злочинних професій та спеціалізацій
71. Особа професійного злочинця
72. Спеціально-кримінологічне запобігання професійній злочинності
73. Поняття та ознаки організованої злочинності
74. Види організованої злочинної діяльності
75. Кримінологічна класифікація осіб – членів організованих злочинних груп
76. Спеціально-кримінологічне запобігання організованим злочинності
77. Причини та умови злочинності неповнолітніх
78. Особа неповнолітнього злочинця

79. Спеціально-кримінологічне запобігання злочинності неповнолітніх
80. Причини та умови рецидивної злочинності
81. Особа рецидивного злочинця
82. Спеціально-кримінологічне запобігання рецидивній злочинності
83. Кримінологічна класифікація корупційних злочинів та її значення
84. Особа корупційного злочинця
85. Причини та умови корупційної злочинності
86. Співвідношення корупції та корупційної злочинності
87. Суб'єкти запобігання корупції в Україні
88. Спеціально-кримінологічне запобігання корупції
89. Причини та умови злочинності в сфері економіки
90. Спеціально-кримінологічне запобігання економічним злочинам

9. Схема нарахування балів

Денна форма навчання

Поточний контроль та самостійна робота								Контрольна робота	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1						Розділ 2					
Т 1	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 8	Т 10	Т 13	20	60	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5				

Заочна форма навчання

Поточний контроль та самостійна робота								Контрольна робота	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1						Розділ 2					
Т 1	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 8	Т 10	Т 13	20	60	40	100
-	20	-	20	-	-	-	-				

Для допуску до складання підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Відповідь та робота на семінарському занятті – 0-5 балів для денної форми навчання та 0-20 балів для заочної форми навчання.

Поточний контроль здійснюється, зокрема, шляхом усного опитування, оцінювання відповідей, виступів, участі в обговоренні та виконання завдань під час семінарських занять.

5 балів для денної форми (15-20 балів для заочної форми) виставляється, якщо здобувач освіти демонструє повне та глибоке знання навчального матеріалу; дає правильну, послідовну, логічну й обґрунтовану відповідь на поставлені питання; вільно використовує

понятійно-категоріальний апарат кримінології; правильно аналізує кримінологічні явища та процеси, наводить доречні приклади, використовує статистичні, наукові та нормативно-правові матеріали; аргументує власну позицію та дає правильні й змістовні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали для денної форми (10-14 балів для заочної форми) виставляється, якщо здобувач освіти в цілому правильно та достатньо повно розкриває зміст питання, володіє основним навчальним матеріалом і кримінологічною термінологією, однак допускає окремі неточності або потребує незначної допомоги викладача під час відповіді на додаткові питання; аргументація окремих положень або наведені приклади є недостатньо повними.

3 бали для денної форми (5-9 балів для заочної форми) виставляється, якщо здобувач освіти демонструє знання основного навчального матеріалу, проте відповідь є неповною або недостатньо послідовною; допускає окремі змістові помилки та неточності; має труднощі з використанням кримінологічної термінології, встановленням взаємозв'язків між окремими явищами та формулюванням самостійних висновків; на додаткові питання відповідає частково або за допомогою викладача.

2 бали для денної форми (3-4 бали для заочної форми) виставляється, якщо здобувач освіти володіє навчальним матеріалом фрагментарно, допускає суттєві помилки, непослідовно та недостатньо аргументовано викладає матеріал; має труднощі з поясненням основних кримінологічних понять і процесів та може виправити частину помилок лише після додаткових пояснень або уточнень викладача.

1 бал для денної форми (1-2 бали для заочної форми) виставляється, якщо здобувач освіти демонструє лише окремі фрагментарні знання з відповідної теми, допускає істотні помилки під час викладення матеріалу, не може пояснити основні поняття та взаємозв'язки між кримінологічними явищами, а також не здатний самостійно застосувати отримані знання для виконання запропонованого завдання.

0 балів виставляється у разі відсутності відповіді, відмови від виконання завдання або якщо відповідь не свідчить про засвоєння навчального матеріалу з відповідної теми.

Контрольна робота, передбачена навчальним планом

Максимальна кількість балів за виконання контрольної роботи становить 20 балів для здобувачів освіти денної та заочної форм навчання.

Контрольна робота може передбачати виконання теоретичних, аналітичних, практичних або ситуаційних завдань, спрямованих на перевірку рівня засвоєння навчального матеріалу, уміння застосовувати кримінологічні знання, аналізувати відповідні явища і процеси, працювати з інформаційними джерелами та формулювати обґрунтовані висновки.

15-20 балів отримує здобувач освіти, який повно, послідовно та обґрунтовано виконав поставлене завдання; продемонстрував глибоке розуміння навчального матеріалу, правильне використання кримінологічної термінології, здатність аналізувати та узагальнювати інформацію, аргументувати власну позицію і формулювати логічні висновки; істотні помилки у роботі відсутні.

10-14 балів отримує здобувач освіти, який у цілому правильно виконав завдання та продемонстрував достатній рівень засвоєння навчального матеріалу, однак допустив окремі неточності, неповно розкрив окремі питання або недостатньо аргументував окремі положення та висновки.

5-9 балів отримує здобувач освіти, який виконав завдання частково, продемонстрував фрагментарне розуміння навчального матеріалу, допустив суттєві помилки або неточності, а сформульовані висновки є недостатньо повними чи обґрунтованими.

1-4 бали отримує здобувач освіти, який виконав лише незначну частину завдання, продемонстрував поверхове знання навчального матеріалу, допустив значну кількість суттєвих помилок та не зміг належним чином обґрунтувати зроблені висновки.

0 балів отримує здобувач освіти, який не виконав контрольну роботу або подав роботу, що не відповідає поставленому завданню.

Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Кримінологія» проводиться у формі письмового тестування.

Максимальна кількість балів за результатами складання семестрового екзамену становить 40 балів. Екзаменаційне тестування включає 40 тестових завдань; за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал.

Використання технологій штучного інтелекту

Під час вивчення навчальної дисципліни «Кримінологія» використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах навчальної дисципліни застосовуються такі моделі використання технологій ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуального рівня знань, умінь та сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема під час усного опитування, виконання контрольної роботи та складання семестрового екзамену, якщо інше окремо не визначено викладачем.

Не допускається використання ШІ для формування відповіді замість здобувача освіти під час усного опитування, дискусії або іншого виду поточного контролю, який передбачає самостійну демонстрацію набутих знань.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до лекційних і семінарських занять, виконання окремих письмових завдань, підготовки доповідей і презентацій допускається використання технологій штучного інтелекту як допоміжного інструменту, зокрема для:

- пошуку напрямів та джерел інформації з кримінологічної проблематики;
- систематизації та структурування навчального матеріалу;
- пояснення складних кримінологічних понять, теорій та концепцій;
- формування ідей, орієнтовного плану роботи або питань для подальшого дослідження;
- допомоги під час опрацювання статистичних та аналітичних матеріалів;
- удосконалення структури, стилю, граматики та мовного оформлення тексту.

Використання ШІ не звільняє здобувача освіти від необхідності самостійного опрацювання першоджерел. Статистичні дані, положення нормативно-правових актів,

результати наукових досліджень та інша фактична інформація, отримана за допомогою ШІ, повинні перевірятися за відповідними офіційними або науковими джерелами.

Фінальні висновки, кримінологічний аналіз, оцінка явищ і процесів, аргументація власної позиції та виконання завдань, спрямованих на перевірку результатів навчання, мають бути результатом самостійної роботи здобувача освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

За окремим завданням викладача технології штучного інтелекту можуть використовуватися як безпосередній інструмент навчальної або дослідницької діяльності, зокрема для аналізу та систематизації інформації, порівняння результатів, роботи з масивами даних, створення схем, візуалізацій та інших матеріалів.

У таких випадках результати, отримані за допомогою технологій ШІ, повинні бути критично проаналізовані, перевірені та належним чином інтерпретовані здобувачем освіти. Оцінюється не сам результат, сформований ШІ, а здатність здобувача критично його оцінити, перевірити, пояснити та використати для вирішення поставленого навчального завдання.

Декларування використання технологій ШІ

У разі використання технологій штучного інтелекту під час виконання письмових або інших навчальних завдань здобувач освіти повинен зазначити факт такого використання, назву відповідного сервісу або моделі ШІ та характер отриманої допомоги.

За вимогою викладача здобувач освіти повинен пояснити спосіб використання технологій ШІ, надати приклади використаних запитів (prompts) та продемонструвати розуміння змісту поданої роботи.

Недеклароване використання технологій штучного інтелекту у випадках, коли таке декларування є обов'язковим, а також подання згенерованого ШІ матеріалу як самостійного результату навчальної діяльності розглядається відповідно до вимог академічної доброчесності та внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

Підсумкова оцінка результатів навчання здобувачів освіти з навчальної дисципліни «Кримінологія» визначається з урахуванням таких критеріїв:

Оцінка «відмінно» (90-100 балів) виставляється здобувачеві освіти, який ґрунтовно та всебічно засвоїв теоретичний матеріал навчальної дисципліни, вільно володіє понятійно-категоріальним апаратом кримінології, орієнтується в рекомендованих наукових та інформаційних джерелах; логічно, послідовно й аргументовано викладає матеріал; уміє застосовувати набуті знання для аналізу кримінологічних явищ і практичних ситуацій, працювати зі статистичною та аналітичною інформацією, самостійно формулювати та обґрунтовувати висновки; демонструє високий рівень сформованості практичних умінь і навичок.

Оцінка «добре» (70-89 балів) виставляється здобувачеві освіти, який належним чином засвоїв основний теоретичний матеріал, володіє кримінологічною термінологією, орієнтується в рекомендованих джерелах, аргументовано викладає навчальний матеріал та вміє застосовувати отримані знання на практиці; здатний аналізувати кримінологічні проблеми та формулювати власні висновки, однак допускає окремі неточності, неповноту аргументації або несуттєві помилки під час викладення теоретичного матеріалу чи виконання практичних завдань.

Оцінка «задовільно» (50-69 балів) виставляється здобувачеві освіти, який у цілому засвоїв основний теоретичний матеріал навчальної дисципліни та орієнтується в базових поняттях і рекомендованих джерелах, проте його знання є недостатньо системними та повними; під час відповіді допускає змістові неточності, має труднощі з аргументацією власної позиції, встановленням взаємозв'язків між кримінологічними явищами та застосуванням отриманих знань для аналізу практичних ситуацій; сформованість практичних умінь і навичок має достатній, але обмежений характер.

Оцінка «незадовільно» (0-49 балів) виставляється здобувачеві освіти, який не засвоїв основного навчального матеріалу дисципліни, не володіє або володіє фрагментарно основними поняттями та категоріями кримінології, не орієнтується в рекомендованих джерелах, допускає суттєві помилки під час викладення матеріалу, не здатний здійснювати належний аналіз кримінологічних явищ і практичних ситуацій, формулювати обґрунтовані висновки, а необхідні практичні уміння та навички не сформовані.

10. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
4. Про запобігання і протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
5. Про запобігання корупції : Закон України від 14. 10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
6. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
7. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. № 1698 – VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>
8. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
9. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

10. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20.09.2011 р. № 3739- VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text>

Основна література

1. Бесчастний В. М. Кримінологічне забезпечення протидії злочинності в Україні: монографія. Харків: В справі. 2017. 360 с.
2. Бусол О. Ю., Романюк Б. В. Організована злочинність в Україні : визначення, аналіз, протидія : навч. Посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 256 с.
3. Віктимологія: навч.-практ. посіб. / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін.; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2017. 308 с.
4. Кримінологія. Академічний курс / кол. авторів; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 588 с.
5. Кримінологія: підручник / А. М. Бабенко, О. Ю. Бусол, О. М. Костенко та ін.; за заг. ред. Ю. В. Нікітіна, С. Ф. Денисова, Є. Л. Стрельцова. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2018. 416 с.
6. Кримінологія: підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін.; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.
7. Тимошенко В. І., Шакур В. І. Теоретичні основи кримінології : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 240 с.

Допоміжна література

1. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Стратегія і тактика протидії злочинності: монографія. Харків: Ніка Нова, 2012. 318 с.
2. Голіна В. В., Лукашевич С. Ю., Колодяжний М. Г. Державне програмування і регіональне планування заходів запобігання злочинності в Україні: монографія. Харків: Право, 2012. 304 с.
3. Громадськість у запобіганні і протидії злочинності: вітчизняний та міжнародний досвід: монографія / В. В. Голіна, М. Г. Колодяжний, С. С. Шрамко та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни, М. Г. Колодяжного. Харків: Право, 2017. 284 с.
4. Денисов С. Ф. Детермінанти злочинності і моделі кримінологічної превенції злочинів молоді: монографія. Запоріжжя: Видавництво КПУ, 2010. 396 с.
5. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. Київ : Видавничий Дім Ін Юре, 2007-2008. Кн. 1 - 424 с.; Кн. 2 - 712 с.; Кн. 3 - 320 с.
6. Запобігання корупції: підручник / за ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2019. 296 с.
7. Ігнатов О. М. Протидія загальнокримінальній насильницькій злочинності в Україні: монографія. Харків : Діса Плюс, 2013. 649 с.
8. Колодяжний М. Г. Стратегія зменшення можливостей учинення злочинів: зарубіжні реалії, перспективи запровадження в Україні: монографія. Харків: Право, 2018. 228 с.
9. Медицький І. Б. Наслідки злочинності в Україні: теоретичні і прикладні аспекти: монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2020. 314 с.
10. Сметаніна Н. В. Наукові підходи до теорії злочинності у сучасній українській кримінології: монографія / за заг. ред. В. В. Голіни. Харків: Право, 2016. 192 с.

11. Титаренко О. О. Державне програмування протидії злочинності в Україні: монографія. Харків: Промарт, 2019. 695 с.
12. Фоменко А. Є. Кримінологічна діяльність Національної поліції України : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 319 с.
13. Храмцов О. М. Кримінально-правове та кримінологічне забезпечення охорони особи від насильства: монографія. Харків: Ніка Нова, 2015. 471 с.
14. Шайтуро О. П. Органи місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності : монографія. Харків : ФОП Панов А. М., 2019. 412 с.
15. Шевченко Н. С. Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання забрудненню атмосферного повітря: дис. ... д-ра філософ. Харків. 2024. 271 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <https://www.rada.gov.ua> – офіційний портал Верховної Ради України
2. <https://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України
3. <http://supreme.court.gov.ua/supreme> – офіційний сайт Верховного Суду
4. <https://ccu.gov.ua> - офіційний сайт Конституційного Суду України
5. <https://www.gp.gov.ua> – офіційний сайт Офісу Генерального прокурора
6. <https://mvs.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України
7. <https://nabu.gov.ua> – офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України
8. <https://reyestr.court.gov.ua> – Єдиний державний реєстр судових рішень